

Форма № 09/18

Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНИЙ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зарубіжний досвід соціальної роботи

освітній ступінь магістр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 23 Соціальна робота
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність
(спеціалізація) 231 Соціальна робота
(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))

освітня програма Соціальна робота. Соціальна педагогіка
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

 Фурдуй С.Б.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

протокол № 5 від 09.01.2019 р.

Завідувач кафедри Фурдуй С.Б.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради педагогічного факультету

 Пенькова С.Д.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Замашкіна Ольга Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

Рецензент програми:

Фурдуй Світлана Борисівна, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	16	4
Модуль: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-2	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 2-3	Семінарські заняття:	
	16	4
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 2	-	-
- самостійна робота: 6	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	88	112

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: процеси становлення і розвитку теорії і практики соціальної роботи зарубіжжя.

Метою вивчення дисципліни є: формування знань про зарубіжний досвід соціальної роботи і соціально-педагогічної діяльності та провідні технології соціальної роботи з різними категоріям населення; засвоєння знань про методи, методики та інноваційні світові технології роботи соціального педагога; формування умінь адаптувати та модифікувати технологію соціальної роботи відповідно до соціально-педагогічної проблеми.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Соціальна педагогіка» та «Теорія і технології соціальної роботи».

Міждисциплінарні зв'язки: проблемне коло курсу пов'язане з дисциплінами «Історія соціальної роботи», «Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. **Знання:** методологічні й методичні аспекти вивчення іноземного досвіду соціальної роботи, аналіз сучасних тенденцій розвитку соціальної роботи, міжнародних правових актів та роль міжнародних організацій у розробці і здійсненні інтеграційної політики у сфері соціально-педагогічної роботи і соціальної освіти, концептуально-організаційних моделей соціальної роботи за кордоном, специфіки соціально-педагогічної роботи з окремими категоріями клієнтів.

2. *Уміння*: критично аналізувати та порівнювати різні світові моделі соціального захисту; обґрунтовувати можливості застосування закордонного досвіду соціально-педагогічної роботи у вітчизняній практиці соціальної підтримки, соціальної допомоги, соціального обслуговування

3. *Комунікація*: використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з актуальних проблем соціальної роботи; здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність); налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

4. *Автономність та відповідальність*: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків; створювати позитивний імідж професії, її статусу в суспільстві.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Загальна характеристика технологій соціальної роботи в зарубіжних країнах	4	2	2	-	-	-	14	1	1	-	-	-	-	18
2.	Ідеологічні фактори формування моделей і реалізації соціальної політики за кордоном	4	2	2	-	-	-	14	1	1	-	-	-	-	18
3.	Соціальна робота з різними групами населення в зарубіжних країнах	4	2	2	-	-	-	14	2	1	1	-	-	-	18
4.	Концептуально-організаційні моделі соціальної роботи в зарубіжних країнах	8	4	4	-	-	-	14	2	1	1	-	-	-	18
5.	Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах з окремими категоріями клієнтів	8	4	4	-	-	-	14	1	-	1	-	-	-	18
6.	Інститут омбудсмену в країнах світу	4	2	2	-	-	-	14	1	-	1	-	-	-	18
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		32	16	16	-	-	-	88	8	4	4	-	-	-	112

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Загальна характеристика технологій соціальної роботи в зарубіжних країнах.

Вплив різних видів глобалізації (економічна, політична, інформаційна) на зміни підходів щодо соціальної політики та соціальної роботи. Міжнародні організації, міжнародне право щодо дотримання соціальних прав людини. Загальні тенденції щодо технологій соціальної роботи європейських країн. Вплив соціальної політики ЄС на уніфікацію практики соціальної роботи. Підвищення ролі місцевого самоврядування та недержавного сектора у наданні соціальної допомоги населенню у XXI столітті в європейських державах

Тема 2. Ідеологічні фактори формування моделей і реалізації соціальної політики за кордоном

Роль і значення ідеологічних факторів для формування моделей і реалізації соціальної політики за кордоном: історична еволюція. Класифікація моделей соціального захисту за С. Лейбфрідом, Г. Еспінг-Андерсеном. Англосаксонська, бісмаркова, скандинавська, рудиментарна моделі. Консервативна та неоконсервативна, ліберальна та нео-ліберальна, соціал-демократична моделі. Характеристика соціалістичної моделі соціальної політики.

Тема 3. Соціальна робота з різними групами населення в зарубіжних країнах

Характеристика соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення за рубежом: соціальна робота з бідними та малозабезпеченими; соціальна робота з мігрантами; соціальна робота з інвалідами; соціальна робота з людьми похилого віку; соціальна робота з різними групами населення

Тема 4. Концептуально-організаційні моделі соціальної роботи в зарубіжних країнах

Моделі соціальної роботи в зарубіжних країнах: державний патерналізм (Німеччина); соціальна інтеграція, компенсація, лібералізм (Англія); солідаризм (Нідерланди). Національні особливості організації соціальної роботи за рубежом. Характеристика моделей соціальної роботи у зарубіжних країнах: скандинавська модель, залишкова модель (Велика Британія), корпоративна модель; рудиментарна модель (Португалія, Іспанія, Греція, Ірландія).

Тема 5. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах з окремими категоріями клієнтів

Особливості технологій надання соціальних послуг. Соціальна допомога дітям. Соціальна робота з жінками, які постраждали від насильства. Будинки-притулки для жінок, які постраждали від насильства. Консультативні служби для чоловіків, які усвідомлюють, що стали причиною насильства. Соціальна допомога інвалідам, типи соціальних послуг для інвалідів. Соціальна робота з ВІЛ-інфікованими та інвалідами в країнах ЄС. Соціальне обслуговування літніх людей.

Тема 6. Інститут омбудсмену в країнах світу

Світові моделі діяльності омбудсмена. Інститут омбудсмена в механізмі правового захисту прав і свобод особи – світовий досвід. Роль омбудсмена в механізмі реалізації парламентського контролю в зарубіжних країнах.

5.2. Тематика семінарських занять

Тема 1. Підходи до технологій соціальної роботи в зарубіжних країнах

Тема 2. Характеристика ідеологічних факторів формування моделей і реалізації соціальної політики за кордоном

Тема 3. Характеристика соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення в зарубіжних країнах

Тема 4. Національні особливості організації соціальної роботи в зарубіжних країнах.

Тема 5. Особливості технологій соціальної роботи з окремими категоріями клієнтів в зарубіжних країнах.

Тема 6. Характеристика світових моделей діяльності омбудсмена

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		денна	заочна	
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	20	20	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4	4	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - опрацювання наукових статей; - конспект першоджерел - підготовка реферату; - підготовка до презентації результатів дослідження.	14 20 10 20	24 20 20 24	Анотації наукових статей Конспект Реферат/есе Презентація
	Разом	88	112	

Тематика індивідуальних завдань

Перелік наукових статей для самостійного опрацювання

Бех В. П. Гуманітарна політика держави – засіб досягнення злагоди в громадянському суспільстві [Електронний ресурс] / В. П. Бех // Український центр політичного менеджменту. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/bookscontent.php3?b=18&c=373>.

Григорьева Е. Е. Здравоохранение Швеции [Електронний ресурс] / Е. Е. Григорьева. – Режим доступу : <http://prime.bit.ab.ru/aw/Advices/Ad3.ht>. – Назва з екрану

Кавецька Н. Інститут омбудсмена: міжнародний досвід та українські реалії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academia.edu/4509908/>

Сіра І.Б. Становлення інституту Уповноваженого з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej16/txts/12SIBPDU.pdf>

Дудик Н. Т. Організація та традиційні особливості соціальної роботи у Великій Британії [Електронний ресурс] / Н. Т. Дудик. – Режим доступу : http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/11/visnuk_14.pdf.

Тематика рефератів

1. Інститут омбудсману як технологія соціально-правового захисту дітей і молоді

2. Соціальна робота і підготовка соціальних працівників у Франції
3. Особливості розвитку соціальної роботи в країнах Східної Європи
4. Соціальне забезпечення в країнах Заходу: США, Канада, Великобританія
5. Організація діяльності спеціалізованих соціальних служб за рубежом
6. Роль конфесії у забезпеченні соціально-правового захисту дітей і молоді
7. Мережа будинків-притулків для жінок, які постраждали від насильства.
8. Соціальна робота з людьми похилого віку у різних країнах ЄС

Результати власного індивідуального дослідження студенти презентують на семінарському занятті (обсяг презентації – не менше 18-20 слайдів).

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою, якість виконання індивідуального завдання у вигляді реферату/есе та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом вміння застосовувати ці знання при аналізі основних моделей та напрямів соціальної роботи за рубежом.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Охарактеризуйте соціалістичну модель соціальної політики в зарубіжних країнах
2. Консультативні служби для чоловіків, які усвідомлюють, що стали причиною насильства.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. *Шкала та схема формування підсумкової оцінки*

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

рівень		
---------------	--	--

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Анотування наукових статей	5
Реферат/есе	10
Презентація	5

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Оцінювання *реферату/есе* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), веб-сервіс Google Classroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

Антропов В.В. Социальная защита в странах Европейского союза. История, организация, финансирование, проблемы. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2006. – 271 с.

2. Капська А.Й., Завадська Л.М., Грищенко С.В. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011.- 248 с.

3. Карпенко О.Г. Теорія і практика соціальної роботи: навчальний посібник/ О.Г.Карпенко, Н.Ф.Романова. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015.- 408 с.

4. Кубіцький С.О. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах: навчальний посібник / С.О. Кубіцький. – К.: ДАКККіМ, 2009. – 228 с.

5. Капська А.Й., Завацька Л.М., Грищенко С.В. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах: навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2011. – 248 с.

6. Клос Л.Є., Микитенко Н.О. Вступ до практичної соціальної роботи (на прикладі вивчення досвіду України та Канади). – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. – 136 с.

7. Социальное обеспечение в странах Запада: США, Канада и Великобритания / Под ред. О.Б. Осколковой. – М., 2010.

8. Соціальні технології: світовий досвід та тенденції розвитку в Україні: Монографія / За ред. В.В. Барабаша. – Херсон: Вид-во ПП Вишемирський В.С., 2008. – 340 с.

9. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи: курс лекцій / В.А. Поліщук, О.І. Янкович. – Тернопіль, ТДПУ, 2009. – 256с.

10. Соціальна педагогіка і соціальна робота: монографія/ М.Палюх, Л.Хомінська.- Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А. – 2013.- 200с.

11. Социальная работа: теория и практика: Учеб.пособие /Отв. ред. д.и.н., проф.. Е.И.Холостова., проф..А.С.Сорвина. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 427 с. – С.384-420

12. Холостова Е.И. Соціальна політика соціальна робота: Учебное пособие. – М.: издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2007. – 216 с. – С.86-123

13. Холостова Е.И. Социальная работа с дезадаптированными детьми: Учебное пособие. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2007. – 280 с.- С.158-184

14. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. – 2-ге видання / За заг. ред. проф.

І.Д.Звереві. – Київ, Сімферополь: Універсум, 2013. – 536 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Андрущенко В,П. Філософія соціальної роботи в Україні на рубежі століть //Соціальна робота в Україні: теорія і практика. - № 1- 2002

2. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи /А.Й.Капська, О.В.Безпалько, Р.Х.Вайнола: загальна редакція А.Й.Капської. – К., 2002. – 164 с.

3. Балаж В. Соціальна робота в клініках Бельгії //Соціум. - № 2. – 1998. – С.11-14

4. Бридж Д. Обучение практики социальной работы в Великобритании //Образование в области социальной работы в России. – М., 1996. – С.44-49

5. Горшкова О.А. Опыт социальной работы за рубежом (краткий курс лекций). – Москва: Социально-технологический институт, 1999. – 92 с.

6. Дорогіна О.В. Роль і функції практики у підготовці соціальних працівників в Бельгії //Науковий вісник Ужгородського державного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». - № 2. – 1999. – С.98-100

8. Догляд за літніми людьми в Швеції (матеріали шведського інституту соціальних досліджень) /Соціальна політика і соціальна робота. - № 1. 2001

9. Козубовський В. До питання про особливості застосування британського досвіду соціальної роботи з дітьми і молоддю в Україні //Соціальна політика і соціальна робота. № 3-4, 2002

10. Козубовська І.В., Пічкарь О.П. Кадрове забезпечення соціальних служб у Великій Британії. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2003.- 39 с.

11. Нарожна Н.О. Діяльність «Телефонів Довіри» в системі центрів соціальних служб для молоді //Соціальна робота з дітьми, молоддю, жінками, різними категоріями сімей: З досвіду роботи центрів соціальних служб для молоді. – К.: УДЦССМ, 1999. – С.135-140

12. Особливості соціальної молодіжної політики в Україні та ФРН на сучасному етапі: Наук.зб. /Редкол.: А.І.Кудряченко та ін. – К.: МАУП, 2004. – 336 с.

13. Поліщук В.А. Професійна підготовка фахівців соціальної сфери: зарубіжний досвід. Посібник. Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2003. – 184 с.

10.3. Інтернет-ресурси

dspace.udpu.org.ua – Інституційний репозитарій УДПУ

<http://buklib.net/books/21983/>

<http://dls.udpu.org.ua/>

<http://www.info-library.com.ua>

<http://www.nbu.gov.ua>

library.udpu.org.ua – Наукова бібліотека УДПУ

www.nbu.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського